

Libris

HECTOR MALOT

Respect pentru oameni și cărți

SINGUR PE LUME

editura
Eduard

PRIMA PARTE

CAPITOLUL I. ÎN SAT	5
CAPITOLUL II. TATĂL ADOPTIV	15
CAPITOLUL III. TRUPA LUI SIGNOR VITALIS	25
CAPITOLUL IV. CASA PĂRINTEASCĂ	38
CAPITOLUL V. LA DRUM	48
CAPITOLUL VI. UCENICIA MEA	56
CAPITOLUL VII. ÎNVĂȚ SĂ CITESC	69
CAPITOLUL VIII. PRIN MUNȚI ȘI VĂI	79
CAPITOLUL IX. ÎNTÂLNESC UN URIAȘ ÎNCĂLȚAT CU CIUBOTE DE ȘAPTE POȘTE	83
CAPITOLUL X. LA JUDECATĂ	93
CAPITOLUL XI. PE VAS	107
CAPITOLUL XII. PRIMUL MEU PRIETEN	134
CAPITOLUL XIII. COPIL GĂSIT	151
CAPITOLUL XIV. ZĂPADĂ ȘI LUPI	161
CAPITOLUL XV. DOMNUL SUFLEȚEL	188
CAPITOLUL XVI. ÎNTRAREA ÎN PARIS	203
CAPITOLUL XVII. UN PADRONE DE PE STRADA LOURCINE	213
CAPITOLUL XVIII. CARIERELE DE PIATRĂ DE LA GENTILLY	232
CAPITOLUL XIX. LISA	243
CAPITOLUL XX. GRĂDINAR	258
CAPITOLUL XXI. FAMILIA RISIPITĂ	268

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I. ÎNAINTE.....	290
CAPITOLUL II. ORAȘUL NEGRU.....	316
CAPITOLUL III. VAGONETAR.....	329
CAPITOLUL IV. INUNDAȚIA.....	341
CAPITOLUL V. ÎN ÎNFUNDĂTURĂ.....	357
CAPITOLUL VI. SALVAREA.....	374
CAPITOLUL VII. LECȚIA DE MUZICĂ	403
CAPITOLUL VIII. VACA PRINȚULUI.....	417
CAPITOLUL IX. MĂTUȘA BARBERIN	442
CAPITOLUL X. FAMILIA VECHE ȘI FAMILIA NOUĂ	460
CAPITOLUL XI. BARBERIN.....	473
CAPITOLUL XII. CĂUTĂRI.....	492
CAPITOLUL XIII. FAMILIA DRISCOLL	510
CAPITOLUL XIV. CİNSTEȘTE-ȚI PĂRINȚII	523
CAPITOLUL XV. HOȚOMANUL	536
CAPITOLUL XVI. SCUTECELE AU MINȚIT	543
CAPITOLUL XVII. UNCHIUL LUI ARTHUR: DOMNUL JAMES MILLIGAN	550
CAPITOLUL XVIII. NOPTILE DE CRĂCIUN	557
CAPITOLUL XIX. TEMERILE LUI MATTIA.....	564
CAPITOLUL XX. BOB.....	588
CAPITOLUL XXI. LEBĂDA.....	600
XXII. SCUTECELE NU AU MINȚIT	613
XXIII. ÎN FAMILIE	626

Prima parte

Capitolul I În sat

unt un copil găsit.

Dar până la opt ani am crezut, ca toți copiii, că am o mamă, deoarece, atunci când plângeam apărea o femeie care, legănându-mă, mă strângea așa de tare la piept, încât lacrimile mele se opreau.

Niciodată nu adormeam fără ca acea femeie să vină să mă sărute, iar când vântul de decembrie aduna zăpada în geamurile albe, ea îmi lua picioarele între mâinile ei și rămânea așa, să mă încălzească, cântându-mi un cântec, pe care încă mi-l amintesc.

Când mergeam cu vaca prin bălăriile și mă răcinii de pe marginea drumurilor și mă prindea furtuna, ea alerga până la mine și mă obliga să mă adăpostesc sub poala fustei ei de lână, pe care o ridica și mi-o așeza pe cap și pe umeri.

În sfârșit, când mă certam cu vreun coleg, ea mă făcea să-i povestesc necazul meu și aproape de fiecare dată avea o vorbă bună, ca să mă consoleze, sau ca să-mi dea dreptate.

Pentru toate aceste lucruri și pentru multe altele, pentru felul în care îmi vorbea și pentru felul în care mă privea, pentru mângâierile ei, pentru blândețea cu care mă dojenea, credeam că este mama mea.

Iată cum am aflat că nu-mi era decât doică.

Satul meu, sau mai bine spus, satul unde am fost crescut, pentru că nu am avut un sat al meu, un loc de naștere, așa cum n-am avut nici mamă, nici tată, în sfârșit, satul unde mi-am petrecut copilăria se numește Chavanon; este unul dintre cele mai sărace sate din centrul Franței.

Această sărăcie nu se datorează nepăsării sau trândăviei locuitorilor, ci însuși faptului că regiunea nu este prea roditoare. Pământul nu are profunzime și, pentru a da recolte bune, i-ar trebui diferite substanțe și îngrășăminte, care lipsesc din țară. Astfel, nu se întâlnesc (sau cel puțin nu se întâlneau la vremea despre care vorbesc) decât puține terenuri cultivate, în timp ce peste tot se văd întinderi vaste de bălării, unde nu cresc decât iarbă neagră și scaieți. Acolo unde se termină mărăcinișul, începe pământul sterp; și pe aceste pământuri, vânturile nemiloase asupresc pâlcurile de copaci piperniciți care își înalță, ici și colo, crengile răsucite și chinuite.

Ca să găsești copaci frumoși, trebuie să lași înălțimile și să cobori în vâlcelele pământului, pe malurile râurilor, unde în mici prerii, cresc castani mari și stejari falnici.

Într-un asemenea loc de pe pământ, pe malurile unui pârâu, care își varsă apele repezi într-un afluent al Loarei, se afla casa noastră, în care mi-am petrecut primii ani ai copilăriei.

Până la opt ani, nu văzusem niciodată un bărbat în această casă; cu toate acestea mama mea nu era văduvă, dar soțul ei, care era tăietor în piatră, lucra la Paris, ca majoritatea muncitorilor din regiune, și de când eram la vârsta la care vedeam și înțelegeam câte ceva din lumea

care mă înconjoară, el nu se întorsese niciodată acasă.

Numai din când în când trimitea vești, printr-unul din colegii care se întorcea în sat.

– Mătușă Barberin, soțul dumitale face bine; m-a rugat să vă spun că treaba merge bine și să vă dau acești bani; vreți să-i numărați?

Și asta era tot. Mătușă Barberin se mulțumea cu aceste vești: bărbatul ei era sănătos; treaba mergea; își câștiga traiul.

Din faptul că Barberin rămăsese așa de mult la Paris, nu trebuie să se înțeleagă că nu se înțelegea cu soția sa. Această absență nu se datora unei oarecare neînțelegeri. Stătea la Paris pentru că munca îl reținea; atât doar. La bătrânețe, avea să se întoarcă să trăiască lângă familia lui, iar cu banii strânși aveau să fie cu toții la adăpost de sărăcie, la vârsta la care n-ar mai fi avut putere și sănătate.

Într-o zi de noiembrie, pe înserate, un bărbat, pe care nu-l cunoșteam, se opri în fața porții noastre. Eram în pragul casei, ocupat să sparg o legătură de surcele. Fără să împingă poarta, dar ridicând capul pe deasupra și privindu-mă, bărbatul mă întrebă dacă mătușă Barberin locuia acolo.

Îi spusei să intre.

Împinse poarta, care scârțâi din balamale și, cu pași înceți, înaintă spre casă.

Niciodată nu mai văzusem un om mai murdar de noroi; cruste de noroi, unele încă umede, altele deja uscate, îl acopereau din cap până-n picioare și, privindu-l, îți dădeai seama că umblase multă vreme pe drumuri desfundate

La auzul vocilor noastre, mătușă Barberin alergă, și

în momentul în care el tocmai pășea pragul casei noastre, ea fu în fața lui.

– Aduc vești de la Paris, zise el.

Erau niște vorbe foarte simple, pe care le auzisem de nenumărate ori, dar tonul cu care fuseseră spuse, nu semăna cu niciunul din cele care însoțeau de obicei aceste vorbe: „bărbatul dumitale e bine, treaba merge”.

– Ah! Dumnezeu! strigă mătușa Barberin, împreunându-și mâinile, i s-a întâmplat o nenorocire lui Jerome.

– Păi, da, dar nu trebuie să te îmbolnăvești de frică; soțul dumitale a fost rănit, iată adevărul; însă n-a murit. Totuși, va rămâne poate schilodit. Pentru moment, e la spital. Patul meu era vecin cu al lui și, pentru că am ajuns mai repede prin părțile astea, mi-a zis să mă abat din drum, să-ți povestesc ce s-a întâmplat. Nu pot să mă opresc, pentru că mai am de făcut încă trei leghe, și întunericul se lasă repede.

Mătușa Barberin, care voia să știe mai multe, îl rugă pe om să rămână la cină. Drumurile erau periculoase. Lumea vorbea de lupii care apăruseră în pădure. Putea să plece a doua zi dimineață.

Se așază în colțul sobei și ne povesti, în timp ce mânca, despre nenorocirea care se întâmplase: Barberin fusese pe jumătate strivit de două schele care căzuseră, și cum se dovedise că el nu trebuia să fie în locul în care fusese rănit, antreprenorul refuza să-i plătească orice despăgubire.

– Nicio șansă, săracul Barberin, spuse el, nicio șansă; din cauza unor șmecheri care au găsit în asta un mijloc ca să-și rotunjească veniturile, soțul dumitale n-o să capete nimic.

Libris.ro
Și uscându-și pantalonii, care se întăriseră sub stratul gros și uscat de noroi, tot repeta aceste cuvine: „nicio șansă” cu o durere sinceră, care arăta că el s-ar fi lăsat schilodit de bună voie, în speranța că ar câștiga astfel venituri importante.

– Totuși, spuse el terminând de povestit, l-am sfătuit să-l dea în judecată pe antreprenor.

– Un proces costă mult!

– Da, dar și când îl câștigi...

Mătușa Barberin ar fi vrut să meargă la Paris, dar o călătorie așa de lungă și de costisitoare nu era o afacere.

A doua zi, dis-de-dimineăță, am coborât în sat ca să vorbim cu preotul. Acesta n-a vrut să o lase să pornească la drum, înainte de a afla dacă plecarea ei îi mai putea fi de vreun folos soțului ei. Așa că i-a trimis o scrisoare preotului din spitalul în care era îngrijit Barberin, și după câteva zile primi răspuns. Acesta spunea că mătușa Barberin nu ar trebui să pornească la drum, ci să-i trimită mai degrabă o anumită sumă de bani soțului ei, întrucât acesta voia să-l dea în judecată pe antreprenorul la care se accidentase.

Zile și săptămâni trecură și, din când în când, soseau scrisori care cereau, toate, noi sume de bani. Ultima, mai stăruitoare decât celelalte, spunea că, dacă nu mai erau bani, trebuia să vindem vaca pentru a face rost.

Numai cei care au trăit la țară, cu țaranii, știu câtă tristețe și câtă durere este în aceste trei cuvinte: „să vindem vaca”. Pentru specialistul în științele naturii, vaca este un animal rumegător; pentru călător, este un animal care dă bine în peisaj, atunci când își ridică deasupra ierburilor botul negru ud de rouă; pentru copilul de la oraș, ea este sursa cafelei cu lapte și a brânzei cu smântână; dar pentru

țăran, e mult mai mult și mult mai bun decât atât. Oricât de sărac ar fi și oricât de numeroasă ar fi familia lui, el este sigur că nu moare de foame, atâta timp cât are o vacă în grajd. Cu un căpăstru, sau chiar cu o sfoară înnodată în jurul coarnelor, un copil plimbă vaca în iarba de pe marginea drumului, acolo unde pășunea nu aparține nimănui și, seara, toată familia are unt de pus în supă și lapte de înmuiat cartofii. Tata, mama, copiii, cei mari ca și cei mici, toată lumea trăiește de pe urma ei.

Trăiam atât de bine de pe urma vacii noastre, mătușa Barberin și cu mine, încât până în acel moment aproape că nu mâncasem carne. Dar nu era doar sursa noastră de hrană, era și tovarășa noastră, prietena noastră, pentru că nu trebuie nimeni să creadă că vaca e un animal prost; dimpotrivă, ea este un animal plin de inteligență și de calități morale, care se dezvoltă cu atât mai mult cu cât sunt cultivate prin educație. Noi o mângâiam pe a noastră, îi vorbeam, ea ne înțelegea la rându-i și, cu ochii ei mari, rotunzi și plini de blândețe, ea știa foarte bine să ne facă să înțelegem ce voia sau ce simțea.

În sfârșit, o iubeam și ne iubea, și astfel spun tot.

Cu toate acestea a trebuit să ne despărțim, pentru că numai vânzând vaca, puteam să-l satisfacem pe Barberin.

Un negustor veni acasă și, după ce o examinează îndelung pe Roșcățica, după ce o pipăi, dând nemulțumit din cap, după ce spuse și repetă de o sută de ori că nu-i convenea deloc, că era o vacă de oameni săraci, pe care nu putea să o vândă mai departe, că nu avea lapte și că făcea untul rău, încheie prin a spune că o va lua, dar numai pentru că avea un suflet bun și voia să o ajute pe mătușa Barberin, care era o femeie cumsecade.

Libris

Biata Roșcățica, ca și cum înțelegea ce se întâmpla, refuza să iasă din grajd și începu a mugii.

– Treci în spate și alung-o, îmi spuse negustorul, întinzându-mi biciul pe care îl purta în jurul gâtului.

– Asta nu, răspunse mătușa Barberin.

Și luând vaca de pripon, îi spuse cu blândețe.

– Hai să mergem, frumoasa mea, hai!

Roșcățica n-a mai rezistat. Scoasă în drum, negustorul a legat-o de căruța lui, și a trebuit să meargă în urma calului.

Intrarăm în casă. Însă mult timp după aceea am tot auzit mugetele ei.

Fără lapte, fără unt. Dimineața, o bucățică de pâine; seara, cartofi cu sare.

Lăsatul secului veni la puțin timp după vinderea Roșcățicăi; cu un an înainte, tot de lăsatul secului, mătușa Barberin îmi făcuse o mulțime de clătite cu mere; și am mâncat atât de multe, încât a fost foarte fericită.

Dar atunci o aveam pe Roșcățica, care ne dădea lapte de făcut aluatul și unt de topit în tigaie.

N-o mai aveam pe Roșcățica. „Adio lapte, adio unt, adio lăsatul secului!”, asta îmi spuneam nespus de trist.

Dar mătușa Barberin îmi făcu o surpriză; deși nu-i plăcea să se împrumute, ceruse o ceașcă de lapte de la o vecină, o bucățică de unt de la alta, și, când m-am întors, pe la prânz, am găsit-o cernind făina într-o strachină mare.

– Ia te uită! Făină, am spus, apropiindu-mă de ea.

– Sigur că da, spuse ea zâmbind; făină, micul meu Remi, făină bună de grâu. Uite ce frumos miroase!

Dacă aș fi îndrăznit, aș fi întrebat la ce folosea făina; dar tocmai pentru că voiam foarte mult să știu,

nu îndrăzneam să întreb. Și pe de altă parte, nu voiam să spun că știu că e lăsatul secului, ca să n-o mâhnesc pe mătușa Barberin.

– Ce se face cu făina? spuse privindu-mă.

– Pâine.

– Și mai ce?

– Terci.

– Și mai ce?

– Păi... nu știu.

– Ba da, știi foarte bine. Dar pentru că ești un băiețel bun, nu îndrăznești să spui. Știi bine că azi e lăsatul secului, zi de clătite cu mere. Dar cum știi că n-avem nici unt, nici lapte, nu ai curaj să aduci vorba. Nu-i așa?

– Oh, mamă Barberin!

– Parcă am ghicit dinainte toată povestea și m-am pregătit din vreme, ca să nu fii dezamăgit de lăsatul secului. Uită-te în copăie.

Ridicai grabnic capacul și văzui laptele, untul, niște ouă și trei mere.

– Dă-mi mi-e ouăle, zise ea, și în timp ce le sparg, tu curăță merele.

În timp ce tăiam merele felii, ea sparse ouăle peste făină și se apucă să amestece tot, vărsând deasupra, din când în când, câte o linguriță de lapte.

Când aluatul fu bine frământat, mătușa Barberin lăsă strachina în cenușa caldă și nu mai avurăm altceva de făcut decât să așteptăm seara, pentru că la cină urma să mâncăm clătite cu mere.

Ca să fiu sincer, trebuie să mărturisesc că ziua mi s-a părut lungă și că mersei de mai multe ori să ridic prosopul care acoperea cratița.

– Din cauza ta o să intre frigul la aluat, spunea mătușa Barberin, și n-o să mai crească.

Dar creștea văzând cu ochii și, din loc în loc, apăruseră niște umflături, un fel de bulboane care se spargeau la suprafață. Și tot aluatul care creștea emana un miros îmbietor de lapte și de ouă.

– Rupe niște surcele, îmi spunea; ne trebuie un foc bun, fără fum.

În sfârșit, opaițul fu aprins.

– Pune lemne pe foc! îmi spuse.

N-a trebuit să-mi zică de două ori vorbele acestea, pe care le așteptam cu atâta nerăbdare. Curând o flacăra mare urcă în șemineu și o lumină jucăușă invadează bucătăria.

– Dă-mi untul.

Și luă, cu vârful cuțitului, o bucată cât o nucă, pe care o puse în tigaie, unde se topi sfârâind.

Ah! Un miros așa de frumos ne gădila nările, cu atât mai ademenitor cu cât nu-l mai simțisem demult.

Și sfârâiturile și şuierăturile untului erau o muzică atât de veselă. Cu toate acestea, pe cât eram de absorbit de această muzică, mi se păru că aud un zgomot de pași în curte.

Cine ar fi putut să vină să ne deranjeze la ora asta? Precis era o vecină, venită să ceară jăratec.

Dar n-am băgat prea mult în seamă acest gând, pentru că mătușa Barberin, care plonjase polonicul în cratiță, tocmai turna în tigaie un strat alb de aluat, și nu era momentul să mă gândesc la altceva. Un baston lovi pragul, apoi imediat ușa se deschise brusc.

– Cine e acolo? întrebă mătușa Barberin, fără să se întoarcă.

Era un bărbat, și la lumina flăcării, care îl luminase din cap până-n picioare, văzusem că purta o bluză albă și că ținea în mână un baston mare.

– E petrecere aici? Nu vă sinchisiți, spuse el cu un ton nepolitic.

– Doamne Dumnezeule! strigă mătușa Barberin, lăsând tigaia jos. Tu ești Jerome?

Apoi, luându-mă de braț, mă împinse spre omul care se opri în prag.

– E tatăl tău.

